

Putin, l'ex-espia que vol redreçar Rússia

Vladimir Putin l'endemà de ser escollit president de Rússia. Cap dels altres candidats va ser capaç de fer ombra a un home que no va fer campanya ni va presentar cap programa electoral.

Una societat en crisi i apunt per a rebre un líder fort, més les oligarquies, més el favor de Ieltsin, han col·locat Vladimir Putin al capdavant de Rússia. La recepta del nou president és implantar "la dictadura de l'ordre".

"Rússia necessita mà dura, un personatge com Stalin" diu l'Andrei, un estudiant de periodisme a Irkutsk (capital de la Sibèria Oriental), que no s'acaba de creure les coses que diuen sobre les represions i que està convençut que el país només aixecarà cap amb un règim totalitari que dirigeixi al poble des de dalt. El cas d'Andrei no és únic, al contrari, és una opinió molt estesa entre els russos i que ha permès a Vladimir Putin ser escollit com el seu president el passat 26 de març. I això que el mes de juliol de 1999 Putin encara no havia fet aparició a la gran política, però la consciència social ja estava

a punt per rebre'l. En les eleccions, només va haver de presentar-se com l'home capaç d'imposar "la dictadura de l'ordre", el restabliment de la grandesa de Rússia i el prestigi internacional. Va ser jugar sobre segur amb un electorat molt desencantat de les reformes i amb la classe política que durant vuit anys ha fet tot el possible per convertir Rússia en un país del Tercer Món. I si no ho ha aconseguit, s'hi ha acostat molt.

Després de la caiguda de l'URSS, el 1991, la producció industrial va caure un 50% i durant el procés de privatitzacions, quan les factories es van vendre a preus ridículs, la riquesa del país es va

concentrar en molt poques mans. Aquest 2% de la població, que acapara el 57% de la riquesa nacional, continua enviant les grans fortunes cap a l'exterior. Segons dades oficials, es calcula que el 1999 es van evadir 15.000 milions de pessetes. A més, les màfies han aconseguit controlar un 40% de l'economia.

Tot plegat ha deixat el país en unes xifres dramàtiques: un deute exterior del 77% del PIB; 80 milions de pobres; 20 milions de desocupats; sous de 10.000 pessetes, que a vegades es paguen en espècies; pensions mitjanes que no arriben a les 3.000 pessetes; i una esperança de vida de 55 anys.

Els malabarismes que aquesta gent fa per arribar a final de mes es converteixen en autèntics miracles quan el pagament es retarda uns mesos, com passa cada vegada més sovint. A principi d'any l'estat devia als funcionaris, militars, mestres i metges, 42.500 milions de pessetes en sous.

Un brou de cultiu per a Putin.

Aquesta situació de crisi va coincidir el setembre passat amb quatre atemptats (dos dels quals a Moscou), que no solament van causar 300 morts, sinó que deixaren tota la població en estat de xoc, obligada a muntar guàrdia al portal de casa seva les 24 hores del dia, i a fer pinya contra un enemic comú. La resposta del govern rus fou la campanya militar contra Txetxènia, que significà el punt de partida de la ràpida popularitat de Putin.

“Ens els carregarem [els terroristes] allà on els trobem, fins i tot al wàter.” Amb expressions com aquesta Putin va posar-se els rusos a la butxaca, ja abans de fer les eleccions. No es va preocupar ni de presentar programa electoral, ni de participar en cap debat, ni de fer campanya perquè, segons ell, “explicar la diferència entre *tampax* i *snickers*” no és la seva feina.

El candidat favorit a les presidencials en va tenir prou amb el càrrec de president en funcions, concedit per Ieltsin el 31 de desembre de 1999, per ocupar els espais informatius. “Quins canvis té previst pel futur?” li van preguntar els periodistes, “no ho diré”, va contestar Putin sense que se li pogués ni una pestanya. El seu principal argument per no presentar programa fou que “tan bon punt el publiques te'l comencen a criticar”. Segurament en un altre país no hauria tingut massa possibilitats de guanyar les eleccions, però Rússia és una altra cosa.

Així van arribar les eleccions al març i Putin va arrasar amb un 52% dels sufragis. I això que el mes d'agost, quan va ser nomenat primer ministre, tenia un índex de popularitat de l'1%. La resta dels deu candidats de les presidencials no li van fer ombra ni de lluny. El líder comunista Guennadi Ziugà-

nov va obtenir el 30%, dels vots mentre que Grigori Iavlinski, el candidat demòcrata-liberal, que tants esforços i mitjans economics va invertir per convertir-se en una mena d'alternativa, es va quedar en tercer lloc amb un 6%, per sota del 10% amb què comptava. Iavlinski va ser l'únic candidat que va criticar l'operació militar a Txetxènia.

Però Putin tampoc no hagués arribat fins aquí sense l'empenta de Ieltsin, que considerava el seu delfí com qui millor el podria protegir una vegada retirat de la política.

Després de vuit anys de governar a cop de decret, Borís Ieltsin havia deixat Rússia en un estat pèssim, en mans d'una oligarquia corrupta que havia arruïnada i desacreditat el país. Ieltsin buscava un successor que continués amb el “Ieltsinisme sense Ieltsin”, que li garantís immunitat i no alterés les posicions i interessos de la “família” (consellers, familiars i financers que envolten Ieltsin).

El procés de recerca de relleu va començar just després de les eleccions del 96. Aleshores es va pensar en Aleksandr Lèbed, un home dur com Putin, però molt aviat es va descartar. Per les proves van

anar passant diferents primers ministres, fins que va arribar Evgueni Primàkov, una figura de consens acceptada per tots els partits de la Duma (la Cambra Baixa del Parlament).

El problema de Primàkov era que estava massa decidit a lluitar contra la corrupció. Sota el seu mandat, el fiscal general de l'Estat, Iuri Skuràtov, va començar les investigacions del blanqueig dels préstecs de l'FMI i el cas Mabettex, que suggeria que l'entorn més proper de Ieltsin estava barrejat en assumptes de corrupció. Per evitar que anessin més lluny, Primàkov i Skuràtov van ser destituïts, tot i que aquest últim en va sortir més mal parat ja que per desacreditar-lo es va difondre un vídeo on se'l veia al llit acompanyat de prostitutes.

A la cinquena va la vençuda.

El següent primer ministre va ser Serguei Stepaxin, però tampoc demostrava massa fidelitat a l'amo, així que Ieltsin trià Vladímir Putin, fins aleshores cap del Consell de Seguretat. I Putin, el cinquè primer ministre, sí que va demostrar fidelitat i lleialtat al president. De fet, aquest ex-espia del KGB ja havia fet mèrits davant Ieltsin, perquè

80 milions de russos viuen sota el llindar de la pobresa. Tan sols el 2% de la població, acapara el 57% de la riquesa del país més gran del món.

EFE

EFE

Refugiats txetxens creuen la frontera amb el Daguestan. La campanya militar de Txetxènia va ser el punt de partida de la popularitat de Putin.

com a director dels serveis secrets russos (FSB), havia estat desmantellant les investigacions de corrupció.

La seva carrera a les clavagueres de l'estat venia de lluny. Convençut que "amb l'esforç d'una sola persona es poden aconseguir grans resultats", va treballar durant setze anys als serveis secrets soviètics, dels quals una bona temporada els va passar a Alemanya Oriental. Amb la *perestroika* va deixar la feina d'espia per introduir-se en la política, de la mà de l'alcalde reformista de Sant Petersburg, Anatoli Sobtxak.

La primera i única batalla que Putin va haver de lliurar va ser durant les eleccions parlamentàries del desembre del 99, una de les campanyes més brutes de la història recent de Rússia. El problema per Putin i per l'establishment era que la coalició de centre-esquerra Pàtria-Tota Rússia (PTR), encapçalada per l'alcalde de Moscou, Iuri Lújkov, i per Evgueni Primàkov, era la primera força d'oposició no comunista amb possibilitats d'arribar al poder. Era un autèntic perill per als interessos del Kremlin, i per tant s'havia d'eliminar.

L'entorn presidencial es va treure de la màniga un partit, Unitat, que en qüestió de tres mesos, sense programa ni polítics qualificats, va arrasar. Unitat tenia el suport de les televisions estatals i estava liderat pel ministre per a les Situacions d'Emergència, Serguei Xoigu, que arran de la guerra de Txetxènia es va fer popular presentant-se com a solucionador dels problemes dels refugiats. El primer canal de la televisió (ORT), amb 100 milions d'espectadors i controlat pel magnat Borís Berezovski, va representar un paper decisiu en aquesta batalla a mort. Les calúmnies, difamacions, i rumors malintencionats difosos per aquest mitjà van deixar el PTR fora de joc, amb uns líders desanimats i vençuts moralment. Primàkov, després d'haver anunciat que es presentaria a les eleccions, tot i els seus 70 anys, es va veure obligat a renunciar, incapaç d'afrontar la popularitat de Putin i les seves tècniques electorals.

Després d'aquest triomf, ningú dubtava ja de la victòria de Putin a les presidencials, i de mica en mica tothom va anar acostant-se al líder amb les mirades posades en el futur. Lújkov apareixia en públic al costat del que fins feia poc era l'enemic; Primàkov li va dedicar algunes paraules de suport; i fins i tot el Partit Agrari, comunista, va anunciar que Putin era el seu candidat.

Ieltsin va acabar d'aplanar el camí a Putin amb un cop d'efecte el 31 de desembre de 1999. El fins aleshores president rus feia temps que estava fora de l'escena política, fent aparicions en cas d'extrema necessitat i seguides de la recaiguda de torn. I quan tothom donava ja l'any 1999 per acabat, el president va donar les campanades. Amb llàgrimes als ulls (una i de cocodril), va demanar perdó per no haver satisfet les esperances que els russos li havien dipositat i va dir que marxava per deixar pas a les noves generacions. És a dir, Putin. Rússia ja tenia nou president, si més no en funcions. I així les passades eleccions del 26 de març no van ser res més que la confirmació de Putin.

Retornar la dignitat. Després d'un president malalt, massa afectat a la vodka, barrejat en assumptes de corrupció i que avergonyia el país dins i fora de les seves fronteres, Putin va arribar en el moment precís per renovar les esperances i els actes de fe de la població en un futur millor.

El nou president rus promet defensar les reformes econòmiques, potenciar el paper de l'estat, atallar la corrupció, salvaguardar les llibertats democràtiques, garantir la unitat del país, augmentar el nivell de vida, enfortir les forces armades i els serveis de seguretat, i retornar a Rússia la dignitat i el pes internacional. Però no diu com pensa aconseguir tot això, ni amb quins mètodes, ni amb quines polítiques.

En vuit mesos com a primer ministre, tres dels quals també com a president interí, ja s'ha pogut intuir com pensa governar el país més gran del món, amb el segon arsenal nuclear més potent del planeta i amb una constitució, feta el 1993 per Ieltsin, que atorga al president un poder absolut.

El primer decret que va signar Putin, just després de rebre el poder de mans de Ieltsin, va ser per garantir la immunitat vitalícia al primer president de Rússia i a la seva família, i excloure'ls de qualsevol persecució judicial o política. Els comunistes van intentar aturar aquesta mesura, però no van aconseguir que el Tribunal Constitucional revisés el decret.

Pel que fa als resultats de les polèmiques privatitzacions, Putin ja ha dit que "no es qüestionaran", però d'altra banda ha afegit que la oligarquia com a classe social "deixarà d'existir", tot i que la majoria d'aquest home de negocis han estat els seus valedors. És, doncs, una tasca que es preveu molt difícil. Borís Berezovski és el representant més destacat d'aquest grup, té negocis en el petroli, en els mitjans de comunicació i durant la presidència interina de Putin ha aconseguit controlar la indústria de l'alumini, juntament amb Roman Abràmovitx. Berezovski va patir un petit revés quan Primàkov el va destituir del càrrec de secretari executiu de la Confederació d'Es-

tats Independents, i va haver de fugir a París acusat de dirigir negocis il·legals.

Berezovski, que gràcies al càrrec de diputat per la regió de Karàtxaevo-Txerkèssia al Caucas, disposa ara d'immunitat parlamentària, comenta que "és normal que Putin digui que els magnats s'han de distanciar del poder, però això és irreal".

Tanmateix les paraules de Putin han rebut el suport de la majoria de la població. Segons un sondeig recent, el 58% dels enquestats diu que la seva opinió sobre el nou president empitjoraria si mantenia les relacions amb els oligarques. En la mateixa enquesta se citava també com a element negatiu la continuïtat de la guerra a Txetxènia. Tanmateix a la majoria dels enquestats no els preocupa que Putin pugui instaurar una dictadura, 51%, ni que sigui un ex-agent del KGB. I és que l'àmplia majoria, el 71%, veu Putin com un líder decidit a "enfortir l'estat".

I si Putin vol fer alguns canvis interiors, on realment vol destacar, a jutjar també per les seves paraules, és en política exterior. Vol retornar al poble l'orgull de pertànyer a una superpotència, que sigui capaç de fer-se respectar i ser tinguda en compte a l'hora de la resolució dels conflictes internacionals. "Rússia forma part de la cultura europea, no em puc imaginar el meu país aïllat d'Europa i del que nosaltres entenem per món civilitzat, per això m'és difícil considerar l'OTAN com a

enemiga", deia Putin a principis de març.

D'altra banda, el ministre d'exterior, Igor Ivanov, el dia després de les eleccions, anunciava canvis en la política exterior, "més realista i adaptada als interessos geopolítics i econòmics" del país. Així, Rússia enfortirà les seves relacions amb la CEI, amb les repúbliques bàltiques i amb Bielorússia. També podria ampliar la col·laboració militar amb la Xina i l'Índia i potenciar la venda d'armes.

La secretària d'estat nord-americana, Madeleine Albright, ha estat cauta a l'hora de pronunciar-se sobre el nou president rus. Per contra, el president xinès, Jiang Zemin, ha propugnat una revitalització de "l'aliança estratègica" amb Moscou per crear "un món multipolar i un nou ordre internacional".

Doble varem. Més enllà de les paraules, les ambigüitats, i la guerra a Txetxènia, entre les primeres passes del president Putin també hi ha assumptes tèrbols. Un d'aquests capítols és el protagonitzat pel periodista de l'emissora d'EUA Radio Liberty, Andrei Babitski. Detingut per les tropes federals a Txetxènia, Babitski va ser lliurat a un suposat grup rebel en canvi de tres soldats russos, i fou alliberat en estranyes circumstàncies. Les cròniques que enviava el periodista no coincidien amb les informacions oficials ni amb les difoses pels canals controlats per l'estat. Per això Putin va acusar Babitski de "traïdor" i va dir que el que havia fet era "pitjor que si hagués disparat amb una metralladora".

Per contra l'actitud de Putin és molt diferent amb els qui de sempre li han fet cas. Pavel Borodín, antic cap del departament de béns del Kremlin, pendent d'una ordre de crida i cerca internacional per corrupció emesa per la justícia suïssa, es mereix un vot de confiança mentre no es demostrï el contrari: "la presumpció d'innocència [en referència a Borodín] és una regla d'or i principi fonamental de qualsevol sistema democràtic", diu Putin. Una crida al respecte que s'entén si es té en compte que Borodín va ser precisament qui va portar Putin a Moscou per treballar en l'administració del president.

Lourdes Subirachs (Moscou)

Boris Ieltsin va trobar en Putin l'home ideal per defensar els interessos de "la família". El primer decret que va signar el nou president garantia la immunitat de Ieltsin.

EL TEMPS Electrònic, setmanari d'informació general

http://www.eltmps.com/

www.eltmps.com

eltmps@eltmps.com